

CZARNOGÓRA

Informacja o stosunkach gospodarczych z Polską

Informacje ogólne

Powierzchnia	13,8 km ²
Ludność	628,8 tys.
Waluta	EUR
Język	czarnogórski (oficjalny status mają j. serbski, bośniacki, albański i chorwacki)
Prezydent	Milo Đukanović
Premier	Dritan Abazović
Wicepremier	Jovana Marović
Minister Spraw Zagranicznych	Ranko Krivokapić
Minister Rozwoju Gospodarczego i Turystyki	Goran Đurović
Ambasador RP w Podgoricy	Artur Dmochowski
Ambasador Czarnogóry	Aleksandar Drljevićena, Minister Pełnomocny, Charge d’Affaires a.i.

Podstawowe wskaźniki gospodarcze Czarnogóry

Wyszczególnienie	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023
PKB (dynamika%)	5,1	2,7	3,9	2,8	-15,3	12,4	3,8	3,4
Inflacja (% PKB)	0,5	2,4	2,9	2,5	-0,26	2,4	16	4,2
Stopa bezrobocia (%)	17,1	16,0	15,5	14,9	18,3	16,9	15,2	14,7
Eksport (mln EUR)	1325,8	1765,0	1889,1	2430,0	1240,0	2114,2	-	-
Import (mln EUR)	2061,7	2130,0	2322,0	2500,0	2920,0	3080,0	-	-
Napływ bezpośrednich inwestycji zagranicznych w mln EUR	754,4	687,2	659,2	420,0	530,0	552,0	-	-

Źródło: Ministerstwo Finansów Czarnogóry

1. Sytuacja gospodarcza

Czarnogóra jest republiką parlamentarną. Jako jedyny kraj w regionie Bałkanów Zachodnich wprowadziła jako walutę euro. Konsekwentne wysiłki władz przyniosły pozytywne efekty i w drugiej połowie 2013 roku gospodarka Czarnogóry zaczęła powoli wychodzić z recesji.

15 kwietnia 2018 r. odbyły się w Czarnogórze wybory prezydenckie. Wygrał w I turze (53,8% głosów) prozachodni kandydat Milo Djukanović – przewodniczący Demokratycznej Partii Socjalistów Czarnogóry.

Kluczowymi projektami w strategicznym dla Czarnogóry sektorze energetycznym była budowa II bloku elektrociepłowni w Pljevlji, podwodnego kabla energetycznego zapewniającego połączenie z Włochami, poszukiwanie gazu i ropy naftowej w strefie przybrzeżnej Czarnogóry, budowa gazociągu Jońsko-Adriatyckiego (IAP) oraz budowa małych elektrowni wodnych. Ponadto zaplanowano szereg projektów w dziedzinie transportu: m. in. budowę autostrady Bar - Boljare (inwestycja chińska), linii kolejowej Bar-Budapeszt oraz rozbudowę portu w Barze (inwestycja turecka).

W najbliższych latach realizowane być mają duże zagraniczne (kapitał z Azerbejdżanu, ZEA) inwestycje w sektorze turystycznym (np. Porto Montenegro, Portonovi, Lustica Bay, Książęca Plaża). Mają one dać zatrudnienie kilku tysiącom pracowników. Ma to istotne znaczenie biorąc pod uwagę niewielką populację Czarnogóry i wysokie bezrobocie.

30 sierpnia 2020 odbyły się 11. wybory parlamentarne od czasu pierwszych wyborów w 1990 roku. Wybory zakończyły najdłuższy działający reżim w Europie. Po 31 latach po raz pierwszy do rządu nie weszła Demokratyczna Partia Socjalistów (DPS) – partia, z której wywodzi się urzędujący prezydent Czarnogóry **Milo Đukanović**.

Nowy rząd Czarnogóry został wybrany w dniu 4 grudnia 2020 i był kierowany przez premiera Zdravko Krivokapicia.

W lutym 2022 ugrupowanie Pozytywna Czarnogóra wraz z opozycją (w tym socjalistami Mila Đukanovicia) przegłosowało wotum nieufności wobec gabinetu Zdravko Krivokapicia. W następnym miesiącu prezydent desygnował Dritana Abazovicia na stanowisko premiera, zlecając mu misję utworzenia nowego rządu. Poparcie dla jego rządu zadeklarowała opozycyjna prezydencka Demokratyczna Partia Socjalistów Czarnogóry, ugrupowania socjaldemokratów i mniejszości narodowych oraz SNP. 28 kwietnia 2022 parlament zatwierdził jego mniejszościowy rząd, który tego samego dnia rozpoczął urzędowanie.

2. Polityka gospodarcza

Ogólna charakterystyka sytuacji gospodarczej - gospodarka Czarnogóry oparta jest przede wszystkim na usługach (po referendum w sprawie niepodległości w 2006 r. gospodarkę zaczęto przekształcać w gospodarkę bardziej opartą właśnie na usługach niż rolnictwie) i znajduje się w fazie transformacji do gospodarki rynkowej.

Dla gospodarki Czarnogóry turystyka stanowi ok. 1/4 PKB. Od kilku lat kraj przyciąga każdego roku około trzy razy więcej turystów niż wynosi całkowita liczba jego mieszkańców, co pozwala prognozować dalszy wzrost znaczenia sektora turystyki w gospodarce Czarnogóry. W drugim kwartale 2021, wraz z powrotem turystów i poluzowaniem reżimu COVID, gospodarka wyraźnie odbiła. Ruch turystów osiągnął 84% poziomu sprzed pandemii (2019). W kraju rozwija się także przemysł wydobywczy (węgiel brunatny, boksyty, rudy żelaza, cynku i ołowiu, sól z salin morskich) oraz drzewno-papierniczy i elektromaszynowy. Grunty orne zajmują tylko 5% powierzchni kraju, zaś łąki i pastwiska ok. 35%. Hoduje się zwierzęta, takie jak np.: owce, bydło, kozy czy drób. Do najpopularniejszych zbóż uprawianych w Czarnogórze zalicza się pszenicę oraz kukurydzę, popularne są również warzywa i rośliny śródziemnomorskie (oliwki, figi, cytrusy). **Handel zagraniczny** - w ostatnich latach Czarnogóra eksportuje głównie: aluminium, samochody oraz pakowane leki, zaś importuje przede wszystkim: ropę naftową, transformatory elektryczne i elektroniczne, sprzęt nadawczy.

Główni partnerzy handlowi Czarnogóry to Serbia, Chiny, Bośnia i Hercegowina, Węgry oraz Niemcy. **Inwestycje zagraniczne** - dotyczą głównie sektora turystyki, a inwestorzy lokują kapitał w nieruchomościach w najatrakcyjniejszych turystycznie częściach kraju.

Gospodarka Czarnogóry odnotowała silny wzrost w 2021 r. i I połowie 2022 r. Aktywność gospodarcza charakteryzowała się wzrostem konsumpcji prywatnej, eksportu oraz ożywieniem w turystyce i zatrudnieniu. Oczekuje się, że globalna sytuacja geopolityczna, wysoka inflacja, niestabilność polityczna, zaostrzenie warunków finansowania oraz słabszy popyt zewnętrzny będą negatywnie oddziaływać na wzrost gospodarczy w 2023 r.

Uczestnictwo w wielostronnych organizacjach i porozumieniach o charakterze gospodarczym - dzięki uzyskaniu niepodległości w 2006 r. Czarnogóra samodzielnie współpracuje z międzynarodowymi instytucjami finansowymi (Bank Światowy, EBOR) oraz jest członkiem WTO.

Stosunki gospodarcze z Unią Europejską - Czarnogóra wciąż negocjuje członkostwo w UE i ten status determinuje jej relacje gospodarcze z UE. Mimo aspiracji do akcesji, UE nie jest najważniejszym inwestorem w Czarnogórze, a w relacjach handlowych również nie zajmuje czołowego miejsca. Co więcej, UE krytycznie podchodzi do bliskich stosunków gospodarczych Czarnogóry z Chinami.

Polityka gospodarcza Czarnogóry ukierunkowana jest nadal na szybką integrację z Unią Europejską. Czarnogóra rozpoczęła negocjacje akcesyjne z UE 29 czerwca 2012 r. i na razie utrzymuje dobre tempo negocjacji, dzięki czemu jest liderem wśród krajów bałkańskich. Jest też pierwszym krajem kandydującym wobec którego Komisja Europejska (przy poparciu Rady UE) zastosowała tzw. „nowe podejście do negocjacji” polegające na szczególnym skupieniu się na rozdziałach poświęconych prawom prawa, sprawom wewnętrznym, wymiarowi sprawiedliwości i prawom podstawowym (r. 23 i r. 24). Rozdziały te powinny być otwierane jak najwcześniej i zamykane jako jedne z ostatnich. Główne wyzwania stojące przed Czarnogórą w drodze do UE to m. in. walka z korupcją i zorganizowaną przestępczością.

3. Ramy prawno-traktatowe współpracy gospodarczej.

W relacjach gospodarczych z Czarnogórą obowiązują w wyniku sukcesji prawnej umów (porozumienie o uregulowaniu dwustronnych stosunków traktatowych między Polską a Czarnogórą – weszło w życie 9 lipca 2010 r.) m.in.:

- Umowa między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Federalnym Rządem Federacyjnej Republiki Jugosławii o wzajemnym popieraniu i ochronie inwestycji, podpisana w Belgradzie 3.09.1996 r.;
- Umowa między rządem Rzeczypospolitej Polskiej a Federalnym Rządem Federacyjnej Republiki Jugosławii o unikaniu podwójnego opodatkowania w zakresie od podatków od dochodu i majątku, podpisana w Warszawie 12.06.1997 r.;
- 25 października 2013 r. została podpisana Deklaracja o współpracy między Ministerstwami Gospodarki Polski i Czarnogóry stwarzająca możliwości szeroko rozumianej współpracy w dziedzinach znajdujących się w kompetencji obydwu Ministerstw, np. organizacje misji gospodarczych, forów ekonomicznych czy też regularnych konsultacji.

4. Relacje handlowe

Obroty towarowe Polski z Czarnogórą (w mln euro)

	2017	2018	2019	2020	2021	Dynamika 2021 2020	I-X 2022	Dynamika I-X 2022 I-X 2021
Eksport	45,2	30,0	46,7	33,6	33,3	99,1%	47,7	181,8%
Import	16,8	22,5	16,6	14,5	16,4	113,2%	22,4	172,5%
Obroty	62,0	52,5	63,3	48,0	49,7	103,5%	70,1	178,83%
Saldo	28,4	7,4	30	19,1	16,9	-	25,3	-

Źródło: GUS

Czarnogóra zajmowała w 2021 r. 103 miejsce pod względem wartości eksportu wśród partnerów handlowych Polski z udziałem 0,01% w polskim eksporcie ogółem. Pod względem wartości polskiego importu zajmuje 109 miejsce z udziałem 0,01% w polskim imporcie ogółem.

Dane statystyczne za 2021 r. wskazują na lekki wzrost wymiany towarowej w stosunku do 2020 r. Wzajemne obroty osiągnęły wartość 49,7 mln EUR (wzrost o 3,5% w porównaniu z 2020 r.). Polski eksport wyniósł 33,3 mln EUR (spadek o 0,9% w porównaniu z 2020 r.), natomiast import z Czarnogóry wyniósł 16,4 mln EUR (wzrost o 13,2% w porównaniu z 2020 r.).

W strukturze polskiego eksportu do Czarnogóry dominują w 2021 r.: podpaski higieniczne (1,78 mln EUR), przetwory spożywcze (1,73 mln EUR), szczepionki stosowane w medycynie (1,58 mln EUR), czekolada (0,96 mln EUR), meble drewniane (0,84 mln EUR), ziemniaki przetworzone lub zakonserwowane (0,74 mln EUR), książki, broszury, ulotki (0,64 mln EUR).

W imporcie dominowały: rudy i koncentraty cynku (12 mln EUR), rudy i koncentraty glinu (1,1 mln EUR), stopy aluminium (0,93 mln EUR), części elektrycznego sprzętu oświetleniowego i sygnalizacyjnego (0,81 mln EUR), odpady aluminium i złom (0,41 mln EUR), bomby, granaty torpedy (0,2 mln EUR).

5. Relacje inwestycyjne

Inwestycje (według stanu na koniec 2021 r. w mln EUR)

	Akcje i udziały kapitałowe	Instrumenty dłużne netto	Ogółem FDI
Inwestycje PL w ME	8,5	14,8	23,2
Inwestycje ME w PL	14,6	0,0	14,6

Źródło: NBP

Główną polską inwestycją był zakup za kwotę 25 mln EUR kopalni złóż rud cynku w miejscowości Plevlja. Spółka skarbu państwa, Zakłady Górniczo-Hutnicze "Bolesław" S.A. dokonała w 2011 r. zakupu większościowego pakietu akcji firmy Gradir Montenegro (jedynego właściciela złóż). Zasoby surowca w kopalni „Supljta Stijena” dają gwarancję eksploatacji w okresie najbliższych 16 lat (przy produkcji 200 – 240 tys. ton cynku). Dostępne zasoby cynku pokrywają zapotrzebowanie około 10 procent rynku europejskiego i stanowiąc będą podstawowe źródło zaopatrzenia polskich hut wchodzących w skład konsorcjum ZGH Bolesław. We wrześniu 2016 r. polska firma Bumech S.A. uruchomiła kopalnię boksytów w miejscowości Niksić.

5. Unia Europejska

W grudniu 2011 r. Czarnogóra uzyskała status kraju kandydującego do UE, a **oficjalne negocjacje akcesyjne UE-Czarnogóra rozpoczęły się 29 czerwca 2012 r.** Proces ten poparła Rada ds. Ogólnych (GAC) w swoich konkluzjach z 11 grudnia 2012 r., podkreślając znaczenie reform jakie poczyniła Czarnogóra w 2012 r. i zachęcając ją do dalszych postępów na drodze modernizacji kraju.

Proces akcesyjny Czarnogóry przebiega zgodnie z wytyczoną w 2005 r. przez Komisję Europejską Mapą Drogową dla Bałkanów Zachodnich¹. Wśród nich znajdują się m.in. podpisanie i realizacja **Umowy przejściowej w sprawach handlu i kwestii związanych z handlem**² oraz Układu o Stabilizacji i Stowarzyszeniu (SSA). Czarnogóra uczestniczy w wielostronnym dialogu gospodarczym zarówno z KE, jak i z państwami członkowskimi UE. Ma on na celu przygotowanie kraju do udziału w koordynacji i nadzorze polityki gospodarczej w ramach Unii Gospodarczej i Walutowej (UGiW).

Umowa weszła w życie 1 stycznia 2008 r., natomiast Układ, dzięki któremu Czarnogóra uzyskała dostęp do środków pomocy przed akcesyjnej (IPA), wszedł w życie 1 maja 2010 r. W grudniu 2012 r. odbyła się konferencja akcesyjna Czarnogóry.

Czarnogóra pozostaje liderem procesu integracji europejskiej. Na podkreślenie zasługuje utrzymująca się zgodność stanowisk Czarnogóry, w przeszłości kraju z silnymi wpływami rosyjskimi, z polityką zagraniczną UE.

Najważniejszym impulsem dla polityki rozszerzenia okazało się *State of the Union*. Przewodniczący Juncker zaznaczył, że w tej kadencji KE do rozszerzenia UE nie dojdzie, ale później ono nastąpi. W przypadku BZ wiarygodna perspektywa rozszerzenia jest konieczna dla stabilności w sąsiedztwie UE. Kandydaci muszą się skupić na rządach prawa, wymiarze sprawiedliwości i prawach podstawowych. Dla Turcji nie ma perspektywy członkostwa w przewidywalnej przyszłości. *Letter of intent* wskazał **rok 2025** jako horyzont czasowy akcesji („ruchomy cel”) w przypadku **Czarnogóry i Serbii**.

W oficjalnych wypowiedziach Czarnogóra wyrażała zadowolenie z wyznaczenia 2025 roku jako orientacyjnej daty akcesji. Jednak w rzeczywistości Czarnogóra jest rozczarowana umieszczeniem jej w jednym „pakiecie” z Serbią, ponieważ jest o wiele bardziej zaawansowana (Czarnogóra ma otwarte 28 rozdziałów, podczas gdy Serbia 10 oraz 100% *alignment* w zakresie WPZiB). W tym kontekście Czarnogóra (oraz niektóre państwa członkowskie) jest zaniepokojona możliwym osłabieniem *principle of own merits* (zasady własnych zasług). Oznacza to także wydłużenie o 3 lata dotychczasowego planu Czarnogóry - której celem była akcesja do 2022 r.

7. Ambasada RP w Podgoricy

Ul. Kozaračka 79

81 000 Podgorica

Tel. +382 20 608 320, 20 608 321

Fax. +382 20 658 581

e-mail: podgorica.amb.sekretariat@msz.gov.pl

8. Ambasada Czarnogóry w Warszawie

Al. Ujazdowskie 41

00-540 Warszawa

Tel. 22 319 19 56

Fax. 22 319 56 74

e-mail: poland@mfa.gov.me

Opracował: Departament Handlu i Współpracy Międzynarodowej, Ministerstwa Rozwoju i Technologii
Styczeń 2023 r.

¹ Enlargement strategy 2005: roadmap for the Western Balkans.

² Interim Agreement on trade and trade-related matters between the European Community, of the one part, and the Republic of Montenegro, of the other part, 28.12.2008.